Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Osrednja vloga trgovine in naložb pri uresničevanju in izvajanju ciljev trajnostnega razvoja

(mnenje na lastno pobudo)

(2018/C 129/05)

Poročevalec: **Jonathan PEEL (UK-I)**

Soporočevalec: **Christophe QUAREZ (FR-II)**

Sklep plenarne skupščine	26. 1. 2017
Pravna podlaga	člen 29(2) poslovnika
	mnenje na lastno pobudo
Pristojnost	strokovna skupina REX
Datum sprejetja mnenja strokovne skupine	7. 11. 2017
Datum sprejetja mnenja na plenarnem zasedanju	7. 12. 2017
Plenarno zasedanje št.	530
Rezultat glasovanja	163/0/1
(za/proti/vzdržani)	

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Izvajanje in uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja velja za najpomembnejšo prednostno nalogo na svetovni ravni. Ohranjanje zagona bo odslej ključnega pomena za njihovo izpolnitev do ciljnega leta 2030.

1.1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da bodo cilji trajnostnega razvoja skupaj s Pariškim sporazumom (COP21) ([1]) bistveno spremenili agendo svetovne trgovine, zlasti na področju trgovine z industrijskimi izdelki in kmetijskimi proizvodi. Izvajanje teh temeljitih sporazumov mora biti v središču vseh prihodnjih trgovinskih pogajanj EU.

1.2 EU je v izredno dobrem položaju za spodbujanje uresničevanja ciljev trajnostnega razvoja. S svojo verodostojnostjo lahko uspešno prevzame vlogo povezovalke med razvitimi državami in državami v razvoju. Večjo prednost je treba nameniti pripravi politik, predstavljenih v sporočilu Komisije *Novi ukrepi za trajnostno prihodnost Evrope* ([2]), in se bolj osredotočiti na polno vključitev ciljev trajnostnega razvoja „v okvir evropskih politik in sedanje prednostne naloge Komisije“, skupaj z državami članicami, kjer je to potrebno.

1.2.1 Se zaveda, da je EU k temu zavezana z Lizbonsko pogodbo ([3]). Spodbujanje in izvajanje ciljev trajnostnega razvoja ter razširjanje evropskih vrednot po vsem svetu bi morali potekati v tesni sinergiji.

1.3 Trgovina je bila v razvojnih ciljih tisočletja ([4]) omenjena le enkrat, v ciljih trajnostnega razvoja pa je posebej navedena kar devetkrat. EESO poziva EU, naj poleg neposrednih ukrepov za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja izvaja tudi politiko za trgovino in naložbe, ki podpira te cilje. Trgovina in naložbe lahko na mnoge načine pozitivno, čeprav včasih posredno, prispevajo k ciljem trajnostnega razvoja.

1.4 Konkreten podcilj **cilja 17** (oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj) je „spodbujati vsesplošen, urejen, odprt, nediskriminatoren in enakopraven trgovinski sistem v okviru Svetovne trgovinske organizacije“. EU že dalj časa poudarja večstranskost in ključno vlogo STO: to mora nadalje podpirati z aktivnimi ukrepi.

([1]) Konferenca pogodbenic Okvirne konvencije ZN o spremembi podnebja v Parizu (COP 21 UNFCCC).
([2]) COM(2016) 739 final.
([3]) Člen 21(3) PDEU.
([4]) Razvojni cilj tisočletja 8: *Razviti globalno partnerstvo za razvoj.*

1.5 Ker cilji trajnostnega razvoja niso pravno zavezujoči in ni mehanizma za reševanje sporov, EESO meni, da mora EU njihovo uresničevanje podpirati z lastnimi politikami in dejavnostmi.

1.5.1 Odbor pozdravlja namero EU, da bo pripravljala letne posodobitve, vendar je še vedno zaskrbljen, ker se pogosto zdi, da je v EU več pripravljenosti za ponazarjanje, kako so obstoječe politike usklajene s cilji trajnostnega razvoja in se z njimi prekrivajo, kot za ustvarjanje čim večjih sinergij z osredotočanjem in prilagajanjem teh politik in dejavnosti. Z večjo osredotočenostjo EU na uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja bi dosegli boljše rezultate.

1.5.2 EESO meni, da si mora EU na številnih ključnih področjih politike prizadevati za polno sinergijo s cilji trajnostnega razvoja. Mednje sodita obnova sporazuma iz Cotonouja o partnerstvu med državami AKP in EU ter širša interakcija EU s temi regijami. Pri tem je treba konkretno ciljno krepiti zmogljivosti v podporo sporazumu o olajševanju trgovine in njegovem izvajanju ter širše skupne strategije EU in držav članic za pomoč trgovini. To je glavni prispevek k pobudi STO o pomoči za trgovino in osrednji del te pobude, ki si prizadeva povečati zmogljivost držav v razvoju pri koriščenju priložnosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi. Prispevek k šestemu splošnemu poročilu STO, osredotočen na cilje trajnostnega razvoja, bo pomemben.

1.5.3 Konkretneje bi bilo treba podpreti tudi uporabo trgovine kot sredstva za podporo regionalnega povezovanja in ciljev trajnostnega razvoja, zlasti v tistih regijah, ki še niso sklenile sporazumov o gospodarskem partnerstvu, čeprav ti sporazumi še niso v celoti izpolnili prvotnih obljub.

1.5.4 EU bi si morala v okviru svojih pristojnosti prav tako prizadevati za razvoj večjih sinergij med cilji trajnostnega razvoja in 27 temeljnimi konvencijami, ki se nanašajo na njen splošni sistem preferencialov GSP+.

1.6 Odbor prav tako poziva EU, naj spodbuja uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja v dvostranskih odnosih, kadar koli je to mogoče. Dober primer za to je sodelovanje s Kitajsko glede pobude *En pas, ena pot*, katere izvajanje naj bi po navedbah na nedavni seji okrogle mize EU-Kitajska ([5]) „prispevalo k uresničevanju agende ZN 2030 in ciljev trajnostnega razvoja“.

1.7 EESO poudarja ključno vlogo odgovornega ravnanja podjetij pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. Vpliv zasebnega sektorja bo ključen in močan: Konferenca ZN za trgovino in razvoj (UNCTAD) ocenjuje ([6]), da bo za uresničitev teh ciljev potrebno dodatnih 2,5 *bilijona* USD, od česar naj bi zasebni sektor prispeval tretjino. Mnoga podjetja so že pripravila svoje strategije za cilje trajnostnega razvoja, kljub temu pa je treba vsa podjetja spodbujati, da s potrebno skrbnostjo na podlagi tveganja prevzamejo odgovornost za vpliv, ki ga imajo na družbo. EESO poudarja, da mobilizacijo sredstev olajšuje tudi mednarodna davčna politika, ki podpira naložbe za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja ([7]).

1.8 **Cilj trajnostnega razvoja 17** navaja, da „uspešen program trajnostnega razvoja zahteva partnerstva med vladami, zasebnim sektorjem ter civilno družbo“. EESO zato poziva, naj vsi prihodnji mandati za poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju v pogajanjih EU o trgovini in partnerstvih vsebujejo posebno klavzulo, ki od akterjev vsakega mehanizma civilne družbe za spremljanje zahteva sodelovanje pri spodbujanju ciljev trajnostnega razvoja in spremljanje njegovih učinkov.

1.8.1 Tem poglavjem o trgovini in trajnostnem razvoju (zlasti ker zajemajo cilje trajnostnega razvoja, Pariški sporazum in spoštovanje konvencij Mednarodne organizacije dela (MOD)) je treba dati enak pomen kot poglavjem o trgovinskih, tehničnih ali tarifnih vprašanjih.

1.9 EESO nenazadnje opozarja EU na svoje preteklo priporočilo ([8]), naj izvede celovito oceno možnih učinkov izvajanja ciljev trajnostnega razvoja in Pariškega sporazuma na trgovinsko politiko EU, vključno s kmetijstvom. Dobra politika se začne z dobro analizo.

([5]) Peking, 29. in 30. junij 2017 (točka 25).
([6]) Sporočilo za javnost UNCTAD, Ženeva, 2014; od tedaj se to redno ponavlja.
([7]) REX/487 – Mnenje EESO na lastno pobudo *Mednarodni davčni sporazumi kot izziv za razvojna partnerstva EU*, poročevalec Alfred Gajdosik, soporočevalec Thomas Wagnsonner (še ni objavljeno v UL).
([8]) Mnenje EESO *Trgovina za vse – Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko* (UL C 264, 20.7.2016, str. 123).

2. **Ozadje: cilji trajnostnega razvoja**

2.1 Izvajanje obsežne agende ZN za trajnostni razvoj do leta 2030 ter zlasti ciljev trajnostnega razvoja, ki so njen osrednji del, bo do njenega ciljnega datuma glavna prednostna naloga na svetovni ravni. Sedemnajst ciljev trajnostnega razvoja podpira dodatnih 169 posebnih ciljev.

2.1.1 Cilji trajnostnega razvoja so globalni, vsesplošno veljavni in med seboj povezani: vse države morajo prevzeti odgovornost za njihovo uresničitev. Že sedaj vodijo do novega načina delovanja na svetovni ravni, ki je širše in bolj participativno ter bolj temelji na posvetovanjih: že več kot 90 držav je druge države in zlasti EU zaprosilo za pomoč pri uresničevanju teh ciljev.

2.2 Pomen ciljev trajnostnega razvoja je močno okrepil Pariški sporazum, ki je že začel veljati. Grožnja ameriške administracije, da bo odstopila od sporazuma, in morebitne praktične posledice tega dejanja so povzročile precej negotovosti. To je za EU priložnost, da na svetovni ravni prevzame vodstvo pri zagotavljanju, da tako cilji trajnostnega razvoja kot tudi Pariški sporazum ostaneta glavni prednostni nalogi, ter gradi na močnem zanimanju za te dogovore, ki so ga pokazali Kitajska in druga rastoča gospodarstva. Mnoga naglo razvijajoča se gospodarstva doslej še niso pokazala drugih vidnih prizadevanj za pomoč drugim državam, ki v razvoju še bolj zaostajajo.

2.3 V sporočilu Komisije *Novi ukrepi za trajnostno prihodnost Evrope: Evropsko ukrepanje za trajnost*, ki je bilo objavljeno novembra 2016, je opisana namera, da se cilji trajnostnega razvoja v celoti vključijo „v okvir evropskih politik in sedanje prednostne naloge Komisije“, k čemur je Komisija v skladu z Lizbonsko pogodbo ([9]) zavezana. Odbor je to pobudo, ki se sedaj pripravlja, pozdravil v mnenju o *vlogi kmetijstva v trgovinskih pogajanjih* ([10]), v katerem je tudi priporočil, naj EU izvede celovito oceno njihovih morebitnih učinkov na trgovinsko politiko EU.

2.3.1 V sporočilu je zapisano, da bodo cilji trajnostnega razvoja „horizontalna razsežnost“ izvajanja globalne strategije EU. Poudarjeno je tudi, da je bila EU „ključni akter pri oblikovanju“ tega načrta. Spodbujanje in izvajanje ciljev trajnostnega razvoja ter razširjanje evropskih vrednot po vsem svetu bi morali potekati v tesni sinergiji, čeprav se s cilji trajnostnega razvoja neposredno ne spodbujata dobro upravljanje in pravna država.

2.4 Cilji trajnostnega razvoja in Pariški sporazum temeljito spreminjajo agendo svetovne trgovine, zlasti na področju trgovine z industrijskimi izdelki in kmetijskimi proizvodi. Izvajanje teh sporazumov mora biti zdaj v ospredju vseh prihodnjih trgovinskih pogajanj EU.

2.4.1 EU lahko s svojo verodostojnostjo uspešno prevzame vlogo povezovalke med razvitimi državami in državami v razvoju. EESO ([11]) je v preteklosti poudaril, da je EU še posebej primerna za spodbujanje te agende, ker:

— je pomembna kot ena od največjih izvoznic in uvoznic na svetu,

— ne uporablja več zgolj defenzivnega pristopa na področju kmetijstva,

— stalno dokazuje svoj interes za trgovino in razvoj,

— predvsem pa je na ministrski konferenci STO v Nairobiju leta 2015 pokazala, da ima lahko inovativna in uravnotežena stališča.

3. **Cilji trajnostnega razvoja: pomembna vloga trgovine in naložb**

3.1 Organizacija združenih narodov ([12]) je 1. maja na Twitterju objavila naslednje sporočilo: „Zagotavljanje dobrega izobraževanja, zdravstva in upravljanja za vse zmanjšuje verjetnost konfliktov. ZN si za to prizadeva s 17 svetovnimi cilji: @UN #GlobalGoals http://bit.ly/UN2030.“ To so temeljni pogoji za uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, medtem ko sta še vedno največji oviri pri tem vojna in korupcija.

([9]) Člen 21(3) PDEU.
([10]) Mnenje EESO na lastno pobudo *Vloga kmetijstva v večstranskih, dvostranskih in regionalnih trgovinskih pogajanjih po ministrskem srečanju STO v Nairobiju* (UL C 173, 31.5.2017, str. 20).
([11]) Prav tam.
([12]) @UNFoundation.

3.2 Vendar pa morajo imeti trgovina in naložbe zelo pomembno vlogo, da se bodo cilji trajnostnega razvoja dejansko dosegli. Trgovina je bila v razvojnih ciljih tisočletja omenjena le enkrat, v ciljih trajnostnega razvoja pa je navedena kar devetkrat. Na spletni strani Svetovne trgovinske organizacije so zlasti poudarjeni **cilji 2** (odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljšo prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo), **3** (poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih), **8** (spodbujati vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, zaposlenost ter dostojno delo za vse), **10** (zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi), **14** (ohranjati in vzdržno izkoriščati oceane, morja in morske vire) in **17** (oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj). K tem je treba prišteti še cilja **7** (vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije) in **9** (zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije). Ti cilji morajo biti popolnoma usklajeni z ostalimi pomembnimi ukrepi, zlasti v zvezi z razvojem.

3.2.1 Tudi trgovina s kmetijskimi proizvodi bo imela pomembno vlogo pri uresničevanju večine ciljev trajnostnega razvoja, zlasti ciljev **12** (zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe) in **15** (trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo tal in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti), pa tudi ciljev **1** (odpraviti vse oblike revščine povsod po svetu), **13** (sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam) in **5** (doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklic).

3.2.2 Pri ciljih trajnostnega razvoja so drugače kot pri razvojnih ciljih tisočletja posebno opredeljeni načini izvajanja prek 169 posebej opredeljenih podciljev. Tako veliko število podciljev otežuje opredelitev prioritet ali zbiranje podpore. Pri vsem tem pa je treba na prvem mestu poskrbeti za to, da cilji ostanejo vključujoči in da nobena družbena skupina ni zapostavljena.

3.3 EESO je zaskrbljen, ker še niso bili dejansko opredeljeni zadostni ukrepi/politike in v celoti ugotovljene glavne vrzeli, ki jih je treba zapolniti.

3.3.1 Nujno bo treba podrobno proučiti, kakšen je lahko prispevek trgovine. Poleg neposrednih ukrepov bi bilo treba izvajati tudi politiko za trgovino in naložbe, ki podpira cilje trajnostnega razvoja, na primer z uporabo čiste tehnologije. Trgovina in naložbe lahko na mnoge načine pozitivno, čeprav posredno, prispevajo k ciljem trajnostnega razvoja, ne morejo pa biti vselej glavno gonilo za njihovo uresničevanje niti ne morejo ponuditi sistematičnega pristopa.

3.4 Trgovina bi morala biti po definiciji trajnostna, vendar v praksi temu ni vselej tako, zlasti če upoštevamo sedanja merila trajnosti, ki vključujejo ogljični odtis. V preteklosti se je v Evropi trgovalo z živili in blagom, ki jih regije niso mogle proizvesti same ([13]). Pomembna sta bila še dva druga dejavnika, in sicer glavne, temeljne spretnosti in znanja na področju predelave, ki so se razvili skozi leta, in enostaven prevoz. Izjemno pomemben je bil dostop do vode, saj je bil kopenski prevoz veliko dražji in manj zanesljiv.

3.4.1 Ti dejavniki so pomembni še danes. Politike nadomestitve uvoza so bile vselej neuspešne. Mednarodno zaupanje v trgovino je temeljnega pomena za to, da se čim bolj zmanjšajo oziroma preprečijo nepotrebne uvozne ovire. Zato je nujno potreben svetovni trgovinski sistem, podprt z mednarodnim oblikovanjem predpisov in sistemom za reševanje sporov. Pri tem ima še vedno ključno vlogo STO, kljub morebitnim nestrinjanjem ameriške administracije.

3.4.2 Konkreten podcilj **cilja 17** je „spodbujati vsesplošen, urejen, odprt, nediskriminatoren in enakopraven trgovinski sistem v okviru Svetovne trgovinske organizacije“. Zato je STO zaupana ključna vloga. EU mora tudi v prihodnje to spodbujati in podpirati.

3.4.3 V ministrski izjavi s konference STO v Nairobiju je navedeno, da lahko mednarodna trgovina pripomore k doseganju trajnostne, trdne in uravnotežene rasti za vse ([14]), pri čemer je poudarjeno, da bi bilo to veliko težje doseči brez učinkovitega večstranskega trgovinskega mehanizma. Poudarjen je tudi pomen pobude o pomoči za trgovino, ki naj bi imela ključno vlogo pri doseganju mnogih ciljev trajnostnega razvoja.

([13]) Sever je nudil volno, krzno, les in žito, jug pa bombažne tkanine, oljčno olje, pluto, vino, živila in sadje.
([14]) https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

3.4.4 Dogovor STO, dosežen v Nairobiju, o odpravi subvencij za izvoz kmetijskih proizvodov je v skladu s ključnim podciljem cilja trajnostnega razvoja **2** (odpraviti lakoto). Pogajanja STO, ki potekajo o subvencioniranju ribolova, so pomembna za cilj trajnostnega razvoja **14** (oceani, morja in morski viri), v okviru katerega naj bi do leta 2020 prepovedali ribiške subvencije, ki prispevajo k presežnim zmogljivostim in prelovu. EESO izraža upanje, da bo na prihodnjem ministrskem srečanju v Buenos Airesu dosežen tovrsten dogovor.

3.4.5 Ovire so se od leta 1947 najprej odpravljale s Splošnim sporazumom o carinah in trgovini (GATT), sedaj pa se odpravljajo v okviru STO. Z izjemo živil, kmetijskih proizvodov, tekstila, oblačil, čevljev in keramike se je sedaj poudarek preusmeril od odprave tarif na obravnavo netarifnih ovir. EESO je že v preteklosti zapisal ([15]): „Trgovina prispeva k izravnavi neravnovesij med povpraševanjem in ponudbo, z njo se lahko znatno izboljšata prehranska varnost in prehrana, tako da se poveča razpoložljivost hrane, s trgovino pa se hkrati spodbuja učinkovita raba virov ter povečajo naložbe, tržne priložnosti in gospodarska rast, s čimer se ustvarjajo delovna mesta, prihodki in blaginja […].“

3.5 Z rastjo svetovnih prihodkov se povečuje tudi povpraševanje brez primere po izbiri in raznovrstnosti živil in potrošniškega blaga. Med njimi so bombažni izdelki, žita in govedina, pri proizvodnji katerih se uporablja velika količina vode, ki pa je na mnogih območjih primanjkuje. Trajnostno gospodarjenje z vodo in trajnostna raba tal (ter preprečevanje onesnaževanja zraka) sta ključnega pomena pri uresničevanju mnogih ciljev trajnostnega razvoja. Racionalizacija proizvodnje bo vse bolj postala osrednje vprašanje: Uzbekistan (ki še ni član STO) je na primer močno odvisen od proizvodnje bombaža, vendar pa je to država na sušnem območju, bombaž pa zahteva izjemno veliko vode in pomembno količino pesticidov.

3.6 S sporazumom o olajševanju trgovine, ki je začel veljati na začetku leta 2017, naj bi se pomembno povečala trajnost v mednarodni trgovini z odpravo zamud in nepotrebnih blokad na mejah. V zvezi s tem je za EU ključno vprašanje povečanje zmogljivosti.

3.7 Trgovina in naložbe imajo pomemben učinek na podnebne spremembe. Pogajanja za sklenitev plurilateralnega sporazuma o okoljskem blagu pomembno prispevajo k vključevanju podnebnih sprememb v multilateralno trgovinsko politiko, vendar bo še vedno potrebno dodatno večstransko ukrepanje, da se spodbudi večja doslednost.

3.8 Tudi vloga naložb pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja je temeljnega pomena, zlasti v Afriki, pri zagotavljanju zadostne infrastrukture (**cilj 9**) in zadostnih sekundarnih proizvodnih obratov ter pri povečanju sposobnosti za prenos proizvodov do prometnih vozlišč in trgov.

3.8.1 Kot je Odbor navedel v mnenju o *samostojnih sporazumih o naložbah* ([16]), si bodo „[s]tranke v sporazumih o naložbah […] morale prizadevati predvsem za omogočanje naložb z zagotavljanjem potrebne trajnostne infrastrukture. Vlade morajo poskrbeti za trdno zakonodajno osnovo za infrastrukturo […] ter zagotoviti trdne in sistematične temelje za učinkovita in dobro delujoča omrežja za energijo, vodo in prevoz. Načrtovanje energetskih in vodnih omrežij je kompleksno in njihova dokončna vzpostavitev lahko traja več kot desetletje.“

4. **Vloga EU in njene pristojnosti**

4.1 Kot omenjeno, je v sporočilu Komisije *Novi ukrepi za trajnostno prihodnost Evrope* navedeno, da je treba cilje trajnostnega razvoja v celoti vključiti „v okvir evropskih politik in sedanje prednostne naloge Komisije“.

4.1.1 Komisija je v sporočilu iz leta 2006 z naslovom *Globalna Evropa: konkurenca v svetu* zapisala, da je bistveno zagotoviti, da bodo koristi liberalizacije trgovine „dosegle državljane. Medtem ko uresničujemo socialno pravičnost in kohezijo doma, si moramo tudi prizadevati, da svoje vrednote, vključno s socialnimi in okoljskimi standardi ter kulturno raznolikostjo, uveljavimo v svetu.“ ([17])

([15]) Glej opombo 9.
([16]) Mnenje EESO *o pomenu trajnostnega razvoja in sodelovanja civilne družbe v samostojnih sporazumih o naložbah med EU in tretjimi državami*, Poročevalec: Jonathan Peel (UL C 268, 14.8.2015, str. 19).
([17]) COM(2006) 567 final, 4. oktober 2006, točka 3.1.iii.

4.1.2 V skladu z Lizbonsko pogodbo ([18]) morajo biti vse dejavnosti EU na področju trgovine, razvoja in širšega zunanjega delovanja medsebojno usklajene. EESO je že izrazil razočaranje ([19]), ker cilji trajnostnega razvoja skorajda niso omenjeni v sporočilu Komisije *Trgovina za vse* ([20]), ki je bilo objavljeno kmalu po njihovem sprejetju v ZN. EU mora pri izvajanju strategije *Trgovina za vse* posebno pozornost nameniti zagotavljanju, da bodo njeni prihodnji trgovinski sporazumi in sporazumi o partnerstvu v skladu s temeljnimi standardi MOD in zavezami COP21 ter bodo zagotavljali varstvo potrošnikov.

4.1.3 Vendar pa je Sodišče EU v nedavni sodbi ([21]) o prostotrgovinskem sporazumu med EU in Singapurjem razsodilo, da ima EU omejeno pristojnost pri naložbah, medtem ko ima pri trgovinskih vprašanjih polno pristojnost.

4.2 Cilji trajnostnega razvoja niso pravno zavezujoči niti niso podprti z mehanizmom za reševanje sporov. Uspeh bo odvisen od politik in programov trajnostnega razvoja posameznih držav. ZN poudarja, da so med vladami, zasebnim sektorjem in civilno družbo potrebna partnerstva. Na svoji spletni strani ([22]) celo našteva ukrepe, ki jih lahko sprejmejo posamezniki.

4.3 EU mora še naprej proučevati lastne politike in dejavnosti, da bo ugotovila, kako lahko najbolje prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, zlasti s trgovino. Odbor izraža zaskrbljenost, ker se pogosto zdi, da je v EU več pripravljenosti za ponazarjanje, kako so njene obstoječe politike usklajene s cilji trajnostnega razvoja in se z njimi prekrivajo, kot za prilagajanje obstoječih politik za dosego čim večje sinergije. Prav tako ni prepričan, da je Komisija že razvila pristop, v okviru katerega bi se pri ključnih vprašanjih popolnoma povezali različni generalni direktorati. Z večjo osredotočenostjo na uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, tudi s trgovinsko politiko, bi dosegli boljše rezultate.

4.3.1 Sem bi morali uvrstiti skorajšnjo obnovo sporazuma iz Cotonouja o partnerstvu med državami AKP in EU ter širše sodelovanje EU s to regijo. Poleg ciljne krepitve zmogljivosti v podporo sporazuma o olajševanju trgovine bi morali s tem podpreti tudi vsakršen tekoči pregled skupne strategije EU in držav članic za pomoč trgovini ([23]), ki je ključni element pobude STO pomoč za trgovino. To bo povečalo zmogljivost držav v razvoju, da izkoristijo priložnosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi, in bo ključnega pomena pri doseganju mnogih ciljev.

4.3.2 Bolj ciljno bi bilo treba podpreti tudi uporabo trgovine kot sredstva za podporo regionalnega povezovanja in ciljev trajnostnega razvoja, zlasti v tistih regijah, ki še niso sklenile sporazumov o gospodarskem partnerstvu, čeprav Odbor obžaluje, da ti sporazumi še niso v celoti izpolnili prvotnih obljub.

4.3.3 EU bi si morala v okviru svojih pristojnosti prav tako prizadevati za razvoj večjih sinergij med cilji trajnostnega razvoja in 27 zavezujočimi okoljskimi konvencijami in konvencijami MOD, ki se nanašajo na njeno shemo GSP+ (ter zahteve programa *Vse razen orožja* za najmanj razvite države).

4.3.4 V končni izjavi s 14. srečanja ekonomsko-socialnih interesnih skupin AKP-EU julija 2015 v Yaoundeju ([24]) je navedeno, da je treba za dosego ciljev trajnostnega razvoja izkoristiti vsa razpoložljiva finančna sredstva, v okviru dobrega in preglednega fiskalnega upravljanja ter v sodelovanju z zasebnim sektorjem.

4.4 Odbor prav tako meni, da bi EU morala spodbujati uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja v dvostranskih odnosih, kadar koli je to mogoče. Dober primer je sodelovanje s Kitajsko glede pobude *En pas, ena pot*, katere izvajanje naj bi po navedbah na nedavni seji okrogle mize EU-Kitajska ([25]) „prispevalo k uresničevanju […] ciljev trajnostnega razvoja in izvajanju Pariškega sporazuma o podnebnih spremembah“. To je odražalo podobne nedavne izjave generalnega sekretarja ZN.

([18]) Člen 3(5).
([19]) Mnenje EESO *Trgovina za vse – Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko* (UL C 264, 20.7.2016, str. 123).
([20]) COM(2015) 497 final.
([21]) Sodišče Evropske unije, Sporočilo za medije št. 52/17.
([22]) http://www.un.org/sustainabledevelopment/takeaction
([23]) Pri čemer se priznava rekordni prispevek EU v višini 12 milijard EUR leta 2014.
([24]) V skladu s Sporazumom iz Cotonouja.
([25]) Glej opombo 5.

4.4.1 Pri tem EESO ponavlja trdno prepričanje, da je pomembno, da Kitajska in druge države spoštujejo konvencije MOD.

4.5 EESO tudi meni, da mora EU strategijo Evropa 2020 povezati s skupnimi cilji trajnostnega razvoja, da bo ustvarila pogoje za pametno, trajnostno in vključujočo rast.

4.6 V mnenju *Trajnostni razvoj: pregled notranjih in zunanjih politik EU* ([26]) je EESO zapisal: „Agenda ZN 2030 bi morala postati proaktivna in pozitivna zasnova preobrazbe za Evropo, ta proces pa mora temeljiti na močni politični volji in odločenosti, da se trajnostna Evropska unija oblikuje tako, da naša gospodarstva postanejo odporna, konkurenčna, gospodarna z viri, nizkoogljična in socialno vključujoča. Takšna v prihodnost usmerjena zasnova bi pomagala odpraviti doslej največje pomanjkanje zaupanja med državljani EU v evropski projekt ter zlasti pridobiti podporo mladih. EU bi morala Agendo ZN 2030 uporabiti za to, da državljanom EU predstavi novo vizijo za Evropo, tj. Evropo kot socialno pogodbo 21. stoletja."

5. **Vloga zasebnega sektorja**

5.1 UNCTAD ocenjuje ([27]), da bo za uresničitev 17 ciljev trajnostnega razvoja (in njihovih 169 podciljev) potrebno najti dodatnih 2,5 *bilijona* USD *letno*. Od tega naj bi vsaj tretjino prispeval zasebni sektor, katerega vloga je skupaj z vlogo civilne družbe poudarjena v cilju 17.

5.2 Večino bodo prispevale povečana trgovina in naložbe, zlasti zaradi potrebe po gradnji mest in posledičnega zagotavljanja infrastrukture, šol, bolnic in cest. To implicitno že vsebuje Kitajska pobuda *En pas, ena pot*.

5.3 Kot navedeno, bo še zlasti pomembna izgradnja infrastrukture v Afriki. Delež notranje trgovine v Afriki je majhen – znaša od 10 do 15 % celotne afriške trgovine. Kot je EESO že zapisal, bo „[o]krepitev zmogljivosti afriških držav za povečanje obsega trgovine s kmetijskimi proizvodi v povezavi s cilji trajnostnega razvoja glede infrastrukture, regionalnega povezovanja in krepitve notranjih trgov, tudi s povečanjem sekundarne predelave, […] bistvenega pomena za to, da bo lahko Afrika pozitivno prispevala k trgovini s kmetijskimi proizvodi in povečala prehransko varnost" ([28]).

5.4 EESO je prav tako zapisal, da je „regulativno okolje […] treba načrtovati dolgoročno. […] Podjetja morajo poleg tega načrtovati na dolgi rok, še zlasti, če hočejo, da bodo njihove naložbe uspešne. Neuspeh enega ali drugega ne koristi nikomur. Zanesljivi državni akterji in akterji iz zasebnega sektorja morajo oblikovati nove sinergije in se naučiti novih oblik sodelovanja. Pomembno vlogo pri tem bi morala imeti tudi civilna družba, zlasti socialni partnerji" ([29]).

5.5 Kot je EESO zapisal v mnenju *o dostojnem delu v okviru globalnih oskrbovalnih verig* ([30]), bo učinkovito upravljanje globalne vrednostne verige in globalne oskrbovalne verige nujno. Globalna vrednostna veriga zajema celoten razpon dejavnosti od zasnove izdelka do končnega uporabnika. Globalna oskrbovalna veriga je del globalne vrednostne verige, ki se nanaša na vire, ne pa zasnovo ali distribucijo.

5.5.1 EESO je navedel, da je cilj „uvesti postopno, dosledno in trajnostno politiko na področju odgovornega upravljanja globalnih oskrbovalnih verig" in „da se spodbujajo praktični in ustrezni pristopi, ki temeljijo na tveganju in bodo upoštevali posebno naravo globalne vrednostne verige in globalne oskrbovalne verige (linearna ali modularna, preprosta ali zapletena, kratka ali dolga organizacija)".

5.5.2 Učinek zasebnega sektorja bo močan. Lahko je pomemben katalizator družbene, gospodarske in kulturne prenove, nenazadnje s spodbujanjem in razvojem ključnih znanj in spretnosti ter zagotavljanjem večje diverzifikacije. Mnoga podjetja že imajo lastne strategije v zvezi s cilji trajnostnega razvoja. Kljub temu pa bo k uresničevanju teh ciljev pomembno prispevalo odgovorno ravnanje podjetij, zlasti s tem, ko se bo vsa podjetja spodbujalo, da prevzamejo odgovornost za vpliv,

([26]) UL C 487, 28.12. 2016, str. 41.
([27]) Sporočilo za javnost UNCTAD, Ženeva, 2014; od tedaj se to redno ponavlja.
([28]) Mnenje EESO *Vloga kmetijstva v večstranskih, dvostranskih in regionalnih trgovinskih pogajanjih po ministrskem srečanju STO v Nairobiju*, prav tam, opomba pod črto 9 (UL C 173, 31.5.2017, str. 20).
([29]) Glej opombo 15.
([30]) UL C 303, 19.8.2016, str. 17.

ki ga imajo na družbo. Temeljiti bi moralo na potrebni skrbnosti na podlagi tveganja, zlasti v globalnih vrednostnih in oskrbovalnih verigah, pri čemer bi bilo treba zajeti negativne učinke in tveganja ter aktivno spodbujati koristi in zagotoviti, da ni zapostavljena nobena družbena skupina. To bi po drugi strani pozitivno upravičevalo obstoj podjetja ter do najvišje mere povečalo inovacije in vzdržno gospodarsko rast.

5.6 Zagotavljanje večje sinergije med cilji trajnostnega razvoja in zasebnim sektorjem bo vključevalo:

— spodbujanje družbene odgovornosti podjetij, standarda ISO 26000 in razvoj mednarodnih okvirnih sporazumov med velikimi multinacionalnimi podjetji in mednarodnimi sindikalnimi organizacijami (v vseh sektorjih, zlasti industrijskih);

— razvoj nefinančnega (socialnega in okoljskega) ocenjevanja podjetij in spodbujanje družbeno odgovornih naložb;

— vključitev družbene in okoljske odgovornosti v vrednostno verigo med izvajalcem in podizvajalcem.

5.6.1 EESO meni, da bi si v vseh prihodnjih trgovinskih sporazumih ali sporazumih o partnerstvu morali prizadevati za vključitev spodbujanja načel in standardov družbene odgovornosti podjetij ter za spodbujanje nacionalne zakonodaje na tem področju, zlasti v zvezi z nefinančnim poročanjem. Vztrajati bi morali, da vsaka podpisnica aktivno spodbuja izpolnjevanje smernic OECD za multinacionalna podjetja ([31]) in globalnega dogovora ZN, da je zajamčena pravica do kolektivnih pogajanj in da se ohranja socialni dialog.

5.6.2 Odbor je v informativnem poročilu o *socialni in družbeni odgovornosti podjetij* ([32]) poudaril pomen vodilnih načel ZN iz leta 2011 o podjetništvu in človekovih pravicah ([33]) kot ključni korak na področju družbene odgovornosti podjetij, saj poudarjajo človekove pravice v okviru družbenega stebra. V ZN se nadaljuje delo na tem področju, in sicer v smeri zavezujoče mednarodne pogodbe o nadnacionalnih družbah in človekovih pravicah.

5.6.3 Med pomembni mnenji EESO o tej temi sta tudi mnenja o *vlogi zasebnega sektorja pri naložbah* ([34]) in o *ustanovitvi jamstva EFSD in jamstvenega sklada EFSD* ([35]).

5.7 **Cilj 17** bi morali uresničevati tako z javnimi naročili kot tudi s sodelovanjem javnih organov z zasebnim sektorjem. EU bi morala tesno sodelovati z UNCTAD in Ekonomsko komisijo Združenih narodov za Evropo (UNECE), ki spodbuja vlogo javno-zasebnih partnerstev. EESO ([36]) na splošno podpira javno-zasebna partnerstva, vendar pa je opozoril na nekatera vprašanja, pri čemer je menil, da partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem „lahko postanejo pomembno orodje za izvajanje razvojnih strategij, če sta predhodno zagotovljena ustrezna ureditev in učinkovito komuniciranje z udeleženimi stranmi“.

5.8 Odbor je že podaril izjemne možnosti, ki jih prinaša e-trgovina za MSP in druga bolj specializirana podjetja, saj bo njim in lokalnim podjetjem omogočila vstop na doslej nedostopne trge. Ker so MSP glavno gonilo inovacij in nadvse pomembna za ohranjanje in razvoj trajnosti ter ustvarjajo 70–80 % delovnih mest, EESO poziva Komisijo, naj takšna podjetja še posebej podpre pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja.

6. **Vloga civilne družbe**

6.1 **Cilj trajnostnega razvoja 17** se konkretno nanaša na vlogo civilne družbe in navaja, da „uspešen program trajnostnega razvoja zahteva partnerstva med vladami, zasebnim sektorjem ter civilno družbo. Ta vključujoča partnerstva […] so potrebna na svetovni, regionalni, nacionalni in lokalni ravni.“ Navaja tudi „okvire za revizijo in spremljanje“. Prvič v zgodovini ZN cilji trajnostnega razvoja določajo, da so vlade odgovorne pred ljudmi. Izvajanje ciljev trajnostnega razvoja bo zahtevalo neposredno sodelovanje civilne družbe, še zlasti zato, ker bo to okrepilo pravno državo in pripomoglo

([31]) Smernice OECD za večnacionalna podjetja, 2011.
([32]) Informativno poročilo EESO o *socialni in družbeni odgovornosti podjetij*, poročevalka: Evelyne Pichenot.
([33]) http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf.
([34]) Mnenje EESO *o financiranju za razvoj – stališču civilne družbe*, poročevalec: Ivan Voleš (UL C 383, 17.11.2015, str. 49).
([35]) Mnenje EESO o *ustanovitvi jamstva EFSD in jamstvenega sklada EFSD*, poročevalec: Jan Simons (UL C 173, 31.5.2017, str. 62).
([36]) UL C 67, 6.3.2014, str. 1.

k preprečevanju korupcije. Če si civilna družba ne upa sodelovati, se zgodi nasprotno. V odprti družbi je njen glas močna sila za pomembne nacionalne spremembe, odprtost in pluralnost.

6.1.1 Od prostotrgovinskega sporazuma med EU in Korejo iz leta 2011 je bil cilj vseh sporazumov EU o trgovini in gospodarskem partnerstvu, da se vanje vključijo poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju ([37]) z mehanizmi civilne družbe za spremljanje. Ta poglavja se sedaj pregledujejo. Treba jih je okrepiti in, kjer je to mogoče, prilagoditi, da bodo podpirala uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja. Prihodnji pogajalski mandati EU morajo vsebovati posebno sklicevanje na cilje trajnostnega razvoja v poglavjih o trgovini in trajnostnem razvoju.

6.2 Ti mehanizmi imajo velik potencial za spodbujanje vrednot EU, vključno z družbenimi in okoljskimi standardi. Lahko dosežejo oprijemljive rezultate in so pomemben kanal za sodelovanje s civilno družbo iz partnerskih držav in razvijanje njene zmogljivosti.

6.2.1 Ti skupni mehanizmi civilne družbe morajo biti sposobni ukrepati s spodbujanjem uresničevanja ciljev trajnostnega razvoja in proti škodljivemu razvoju. Menimo, da morajo biti ta poglavja o trgovini in trajnostnem razvoju izvršljiva na enak način kot druge trgovinske klavzule. Zato pozivamo Evropsko komisijo, naj v pogajanjih o prihodnjih sporazumih doseže vključitev ukrepov, ki omogočajo polno spremljanje izvajanja poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju, ter po potrebi tudi ukrepa.

6.3 Odbor pozdravlja tudi poudarek, namenjen pomenu „socialne ekonomije za ustvarjanje delovnih mest in trajnostni razvoj“ v dokumentu *Novo svetovno partnerstvo za izkoreninjenje revščine in trajnostni razvoj po letu 2015*, ki ga je Svet sprejel maja 2015 ([38]). Organizacije socialnega gospodarstva so lahko tudi ključni akterji, ki lahko pripomorejo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. EESO je v nedavnem mnenju o *socialnem gospodarstvu* ([39]) poudaril, da je socialno gospodarstvo zelo prisotno v vsakdanjem življenju in proizvodnji širom Afrike, Amerike in Azije ter da bistveno prispeva k izboljšanju pogojev za življenje in delo ljudi po vsem svetu.

V Bruslju, 7. decembra 2017

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Georges DASSIS

([37]) Edina izjema je sporazum o gospodarskem partnerstvu z Južnoafriško razvojno skupnostjo (SADC).
([38]) http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9241-2015-INIT/sl/pdf
([39]) Mnenje EESO na lastno pobudo o *zunanji razsežnosti socialnega gospodarstva*, poročevalec: Miguel Ángel Cabra De Luna (UL C 345, 13.10.2017, str. 58).